

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію **Вавренюка Сергія Анатолійовича**

«Механізми державного управління реформуванням вищої освіти України», подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 у Національному університеті цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність теми представленого дослідження обумовлена тим, що ефективне державне управління вищою освітою зумовлює покращення якості життя громадян, гарантування соціальної стабільності, забезпечення національної безпеки держави. Реформування вищої освіти в Україні на державному рівні спрямовано на відновлення цієї сфери, зростання її привабливості, розвиток і виведення на рівень сучасних розвинених країн.

Забезпечення високого рівня якості освіти та підготовки висококваліфікованих фахівців, широке впровадження моніторингових досліджень щодо надання якісних освітніх послуг, працевлаштування та кар'єрне зростання випускників закладів вищої освіти, а також наближення якості вітчизняної системи вищої освіти до міжнародних стандартів якості ВОН (вищої освіти і навчання), затребуваність випускників на ринку праці можливе лише за умови дієвого управління вітчизняною системою вищої освіти України як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Державно-управлінські важелі повинні сприяти ефективному функціонуванню системи вищої освіти, яка б відповідала вимогам сучасного освітнього простору. Тому на першочергове завдання заслуговує використання дієвих механізмів державного управління вищою освітою України.

***Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації***

Мета, що сформульована автором та логічно відображає суть роботи, полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо функціонування та вдосконалення механізмів державного управління реформуванням вищої освіти України.

Обґрунтованими є такі пункти наукової новизни. Так вперше у дисертаційному дослідженні :

- запропоновано концепцію удосконалення державного управління реформуванням вищої освіти, яка базується на здійсненні інноваційних перетворень системи вищої освіти, що передбачають необхідність розробки прогнозів, цільових комплексних програм, стратегічного планування з необхідністю дотримання принципів й вимог законів ринку стосовно усунення суперечностей, пов'язаних із задоволенням соціальних запитів, що формуються в усіх прошарках суспільства й різних галузях промисловості;

- розроблено модель комплексного механізму державного управління реформуванням вищої освіти, яка являє собою систему нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансово-мотиваційних, стратегічних та інноваційно-інформаційних засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління, в якому показані цілі, рішення, дії та результати. Новітній комплексний механізм державного управління визначається сферою в якій застосовується й буде змінюватися від особливостей даної сфери;

- структуризовано методологічні основи підвищення ефективності державного управління розвитком системи вищої освіти України. При цьому процес підвищення ефективності забезпечується відкритістю освіти до зовнішніх запитів, застосуванням проектних методів, конкурсного виявлення й підтримкою лідерів в сфері освіти, успішною реалізацією новітніх підходів на практиці, адресністю інструментів ресурсної підтримки й комплексним характером прийнятих рішень, що дозволить здійснити модернізацію закладів вищої освіти

через удосконалення змісту й практики використання механізмів державного управління системою вищої освіти на державному й регіональному рівнях.

удосконалено:

- механізм державної підтримки інтеграції освітнього середовища України до європейського освітнього простору, який включає: виявлення освітніх розривів; напрями імплементації освітніх стандартів; моніторинг ринку праці; навчання викладачів й підготовку освітніх кадрів; сукупність організаційних, адміністративних, економічних, інформаційних заходів підтримки освіти;

- теоретико-пізнавальний підхід до активізації розвитку структурної політики вищої освіти в Україні, що передбачає фінансову й організаційно-інституційну децентралізацію даної політики, реформування системи забезпечення якості вищої освіти, а також стимулювання державно-приватного партнерства та, яка передбачає збалансовану участь державних й недержавних інститутів у забезпеченні відповідності підготовки кваліфікованих кадрів наявним потребам громадян, національної економіки й суспільства;

- шляхи виявлення особливостей інноваційних підходів до державного управління реформуванням вищої освіти. У цілому світі проходить розвиток суспільства, який супроводжується новими тенденціями, котрі характеризуються періодом глибинних змін як у світовій освіті, так й у вітчизняній. Зокрема ми говоримо про процес глобалізації, характерними властивостями якого є зростання попиту на вищу освіту, який носить масовий характер. Виявлено, що визначальними характеристиками новітнього кваліфікованого працівника будуть самостійність, нестандартність мислення й дія в різних ситуаціях, ефективне вирішення професійних та життєвих завдань різного роду й рівня, можливість бути суб'єктом професійного розвитку та якісний механізм академічної мобільності;

- методологію побудови комплексного механізму державного управління реформуванням вищої освіти, який складається з нормативно-правового, організаційно-управлінського, фінансово-мотиваційного, стратегічного та інноваційно-інформаційного компонентів на державному й регіональному рівнях, та який орієнтований на підтримку ефективної взаємодії органів виконавчої влади,

профспілок, об'єднань роботодавців й інших громадських об'єднань за принципами партнерства в напрямі забезпечення належного функціонування системи вищої освіти з метою забезпечення збалансованого задоволення інтересів її суб'єктної та об'єктної підсистем й налагодження зворотного зв'язку між виробництвом і освітою

дістали подальшого розвитку:

- сутнісна характеристика поняття «державне управління реформуванням вищої освіти», що ідентифіковано як організований загальнодержавний процес цілеспрямованого вироблення, ухвалення й реалізації механізмів організаційного і координаційного характеру на освітні зміни в системі підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, які спрямовані на реформування освіти шляхом трансформації нормативно-правового забезпечення освіти й повноважень виконавчої влади у сфері освіти з метою забезпечення соціальної стабільності, економічного добробуту й культурного розвитку держави, її конкурентоспроможності на міжнародній арені;

- виявлення тенденцій формування й реалізації освітньої політики щодо визначення дефініцій «моніторинг якості освіти». Для реалізації задач моніторингу необхідно розробляти науково-практичні інструменти. Найбільш раціональними методами для вирішення таких задач є метод опитування, експертного оцінювання, спостереження, вивчення документації. Серед показників якості освіти можна виділити університетський рівень, інститутський (факультетський) рівень й показники якості освіти кафедрального рівня. Структурованість роботи підрозділів закладу вищої освіти й ефективність системи управління повинні складати основи оцінки якості роботи закладу взагалі. Оцінка якості навчально-виховного процесу повинна визначати якість навчальних програм, планів, розкладу занять, склад науково-педагогічних працівників й здобувачів;

- критерії для визначення взаємодії в галузі підготовки класифікованої робочої сили за рахунок кластеризації сфери освіти. У даному випадку такий підхід допоможе підвищити конкурентоздатність на регіональному й національному рівнях, підвищити ріст інноваційного потенціалу, розвивати малий

й середній бізнес у сфері освіти та підготовки кваліфікованих працівників. Саме кластерний підхід є засобом не тільки досягнення мети, що ставилась, а також інноваційним підсиленням, яке представляє собою дієвий засіб, що є стимулом регіонального розвитку, дозволяє отримати мультиплікаційний ефект, котрий приведе до збільшення зайнятості, підвищить рівень заробітної плати, а також відрхувань у бюджет й зростання стабільності у конкуренції областей й держави в цілому;

- систематизація принципів державного управління реформуванням вищої освіти шляхом внесення таких доповнень: моніторинг якості освіти; культура якості, концепція осмислення проблем підвищення якості, автономія закладів вищої освіти; безперервність навчання; новизна в активності учасників кластеру, кластеризація сфери освіти, застосування інноваційних технологій у навчальному процесі; створення єдиного освітнього простору; дотримання академічної доброчесності; збереження національної самобутності, національна кваліфікаційна рамка;

- напрями ефективної й оптимальної роботи по створенню національних кваліфікаційних рамок для фахівців різних галузей, які полягають у досягненні взаємодії усіх зацікавлених сторін. Тут ми говоримо про те, що розробка нової системи кваліфікації кадрів повинна проводитись не лише самими закладами вищої освіти й Міністерством освіти і науки, а також і Міністерством праці та соціального захисту, регіональними органами управління, працедавцями й науковими працівниками.

Побудова дисертантом положень роботи на базі використання здобутків соціологічної, економічної думки, що відносяться як до минулого, так і сучасного періодів забезпечила достовірність і обґрунтованість цих положень. Доведення багатьох пропозицій і концептуальних положень до рівня їх практичного запровадження, тобто переведення їх у ранг розробок, позитивні відгуки стосовно запровадження результатів дисертаційного дослідження – це є важливим доказом їх достовірності та обґрунтованості.

Дослідник робить слушний висновок, що ним запропоновано розв'язання актуальної проблеми, яка полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління реформуванням вищої освіти України. Отримані у процесі дослідження результати підтверджують загальну методологію, покладену в його основу.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 47 наукових працях; із них: 1 – одноосібна монографія, 3 – колективні монографії, 21 – стаття у вітчизняних наукових фахових виданнях, 5 – статей у наукових періодичних виданнях інших держав, 3 – статті в інших фахових виданнях, 16 – тез доповідей у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

У наукових працях в повній мірі відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, викладена українською мовою на 446 сторінках друкованого тексту. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків і списку використаних джерел (453 найменувань), що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення цієї значної кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а висунуті висновки і практичні рекомендації роботи повністю відповідають меті та задачам дослідження. Зауважень, щодо оформлення автореферату та його змісту немає, і він повністю відповідає існуючим вимогам.

В цілому дисертаційна робота та автореферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймається.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретико-методологічні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних концептуальних і науково-методичних висновків, пропозицій та рекомендацій щодо інституційного забезпечення розвитку механізмів державного управління реформуванням вищої освіти України.

Основні надбання полягають в тому, що в сукупності вони становлять теоретичну і методологічну основу для практичного вдосконалення механізмів державного управління реформуванням вищої освіти України.

Зокрема, результати дослідження сприятимуть використанню комплексного механізму державного управління реформуванням вищої освіти та створюють основу щодо індикативного планування розвитку вищої освіти.

Основні положення, висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані у практичній діяльності центральних і регіональних органів влади щодо розробки стратегій і програм розвитку вищої освіти, а також для підготовки навчальної та методичної літератури.

Зокрема, результати дослідження сприятимуть удосконаленню адміністративно-організаційного механізму державного управління вищою освітою, створенню інноваційних навчально-науково-виробничо-фінансових комплексів.

Пропозиції дисертаційного дослідження використано в роботі Департаменту науки і освіти Харківської обласної адміністрації стосовно формування і реалізації комплексного механізму державного управління реформуванням вищої освіти України (довідка від 26.03.2021 № 01-35/1428), у діяльності Управління освіти Луцької міської ради стосовно методології підвищення ефективності діяльності кадрового складу вищої освіти в умовах реформування (довідка від 22.09.2021 № В-123/16.2-20), а також Відділу освіти Пустомитівської міської ради стосовно

управлінського аспекту щодо обґрунтування стратегічних напрямів реформування освіти на сучасному етапі (довідка від 25.02.2021 №105).

Крім того, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у навчальному процесі Національного університету цивільного захисту України по підготовці магістрів зі спеціальності «Організаційно-правові засади державного управління» (акт від 14.12.2020 р. № 32).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Дискусійними положеннями, а також такими, до яких є зауваження, можна вважати наступне.

1. У дисертаційній роботі автор пропонує напрями вдосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління для забезпечення розвитку вищої освіти, проте не зазначає, які з цих напрямів можуть бути більш результативними для розвитку системи вищої освіти в Україні.

2. Автор наполягає на перспективності впровадження державно-приватного партнерства у процесах державного управління вищою освітою, але недостатньо обґрунтовує дане припущення.

3. У дисертаційній роботі присутнє поглиблене дослідження та вдосконалення механізмів державного управління у сфері вищої освіти, однак недостатньо розкрито особливості організаційно-управлінського механізму з точки зору його ресурсних ознак.

4. Посилання на теоретичні напрацювання інших авторів в розділах власних досліджень та пропозицій є недоцільним (стор. 79, 121, 302).

5. В роботі автор детально розглядає зарубіжний досвід державного управління розвитком вищої освіти (стор. 95-115), але не показує його впровадження на рівні закладів вищої освіти в Україні.

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Вавренюка С.А.

Загальний висновок.

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Вавренюка Сергія Анатолійовича «Механізми державного управління реформуванням вищої освіти України», відповідає вимогам МОН України, пунктів 9,10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління,
доцент, професор кафедри менеджменту
організацій та управління проектами
Інженерного навчально-наукового
інституту Запорізького
національного університету

М.А. Ажажа

Підпис *Ажажа*
засвідчую *М. А.*

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

